

АКТУАЛЬНІСТЬ ОСМИСЛЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕХНОСФЕРИ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Сьогодні техніка відіграє виняткову роль, фактично виражаючи саму суть сучасної цивілізації та сучасного способу життя. Здавалося б, сучасну людину важко здивувати чимось новим. Проте нове щодня невблаганно та галасливо вторгається у наше життя. Звісно, світ багатший і різноманітніший, ніж усі новітні відкриття у техніці, чи науці, чи деінде, але сучасний технічний розвиток людства ставить у скрутне становище навіть сучасних фантастів.

У XXI столітті техніка вже є не просто пристроєм у руках людини, вона перетворилася на самостійну силу, що змінює світогляд, спосіб мислення й етичні орієнтири людства. Проблематика техніки виходить далеко за межі вузьких інженерних або технологічних проблем, й сягає рівня глобальних викликів сучасності.

Хоча зацікавленість соціально-гуманітарного знання з приводу розвитку науки і техніки виникла ще задовго до XX століття (навіть посеред діячів мистецтва, наприклад, технічна творчість видатного живописця доби Відродження Леонардо да Вінчі), саме у XX столітті глибокий вплив техніки на всі аспекти життя суспільства спричинив становлення такого розділу філософського знання як філософія техніки – від аналізу основних закономірностей розвитку техніки, технологій, інженерної і технічної діяльності до розгляду ролі і значення техніки у культурі людства у цілому та у суспільстві XX-XXI століть зокрема.

Не можна не бачити, що високий сучасний рівень розвитку техніки виявив нові принципові аспекти її зв'язку з різними сферами людської діяльності (робота, побут, дозвілля тощо, а також її вплив на економіку, політику, екологію, мистецтво тощо). Поступ техніки фундаментально змінив усі аспекти людського існування – сьогодні важко уявити життя без Інтернету чи мобільного зв'язку, без всіляких пристроїв, які щільно увійшли у найрізноманітніші сфери життєдіяльності людини. Штучно створені пристрої, механізми й інструменти слугують задоволенню соціальних і культурних потреб людини, виступають посередником між суб'єктом (людиною) і об'єктом (навколишнім світом), забезпечуючи полегшення фізичної роботи, підвищення продуктивності та звільнення часу для дозвілля й творчості.

Проблематику філософії техніки, надзвичайно широку, сьогодні мають доповнювати дослідження специфіки сучасного технічного знання, причому не тільки його зв'язку із сучасними наукою, економікою, політикою, мистецтвом, але й спрямовані на пошук нових моделей «технічної поведінки» людини у сучасному світі, у тому числі заради вирішення питань етики в умовах складної індустріальної

реальності. При цьому, як і раніше, ще із часів формування техніко-технологічних аспектів взаємовідносин людини зі світом у цивілізаціях давнини, у центрі концепцій техніки можна назвати чотири ключових компоненти таких відносин: техніка і людина, техніка і природа, техніка і буття, техніка і соціокультурний світ.

Класифікація сучасної техніки охоплює – «виробничу» техніку, «наукову», «медичну», «побутову», «військову» тощо. У кожному з цих видів техніка постає у формі чи то засобів діяльності, створених людиною, чи то спеціальних методів і способів дій, що забезпечують використання технічних систем, чи то як знання (інформація) про засоби і методи діяльності – у цілому як елемент культури, як специфічна складова цивілізації, яка визначає рівень її розвитку.

З середини XX століття в історичному розвитку техніки починається новий етап – етап інформаційної техніки, суть якого у тому, що не стільки м'язова сила людини, скільки її інтелектуальні здібності замінюються технічними засобами. Зважаючи ще й на те, що спрямованість й наслідки фантастично прискореного розвитку сучасної техносфери нерідко стають непередбачуваними, слід визнати, що сучасний науково-технічний прогрес набуває в цілому загрозливого характеру по відношенню до людини і взагалі до існування життя на нашій планеті.

На сучасному інформаційному етапі техніко-технологічний розвиток вже призвів до серйозних і масштабних наслідків, що загрожують негативними змінами для середовища проживання людини (забруднення, непоправне виснаження природних ресурсів тощо), які непорівнянні із сумарним негативним впливом людської діяльності протягом усіх попередніх етапів розвитку техніки. Й якщо людство сьогодні не знайде у собі мужності кардинальним чином змінити умови свого існування і взяти під жорсткий контроль свій подальший техніко-технологічний розвиток, то його, як і все живе на нашій планеті, чекає неминуча загибель. Сучасна філософія техніки говорить про багатоаспектність проблематики «виживання з технікою».

Отже, техніка є ключовим фактором розвитку сучасної цивілізації, й її розвиток впливає на всі аспекти сучасного суспільного життя, докорінно змінюючи їх.